

ВІСНИК СЕКЦІЇ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ

302 West 13th Street—New York, N.Y. 10014

(212) WA 9-7622

Ч. 4

Т р а в е н ь

1975

З М І С Т

- I. Діяльність Дирекції Секції.
- II. Стан членства Секції.
- III. Праця Комісії Англомовного Видання Десятитомової Історії України - Руси акад. Михайла Грушевського.
- IV. Праця Комісії Історії Українського Театрального Мистецтва.
- У. Готові до друку праці в рамках Секції Історії України.
- VI. Праці членів Секції в стані викінчення для друку.
- VII. Замітки:
  - А/ Позитивний відгомін на англомовне видання історії акад. Грушевського.
  - Б/ Негативні голоси на це видання і наша відповідь на нього.
  - В/ Грушевський і Гіббон.
- VIII. У чому полягає єдність НТШ ?

о о О о о

I.

Діяльність Дирекції Секції

Після Загальних Зборів Секції був виданий Вісник Секції Історії України чЗ. у грудні 1974. В ньому був поданий звіт із Загальних Зборів Секції, що відбулися дня 29. червня 1974, а також звіт із діяльності двох Комісій: 1/ Комісії Англомовного Видання Десятитомової Історії України - Русь акад. Михайла Грушевського і 2/ Комісії Історії Українського Театрального Мистецтва. У цьому числі Вісника вміщені короткі звіти з діяльності Дирекції - Секції і обидвох вище згаданих Комісій та замітки про деякі інші справи Секції / до кінця квітня 1975 включно/.

За цей час Дирекція відбула одно пленарне засідання членів із терену ЗДА, дня 9. березня 1975. Вислухано звіт обидвох Комісій за час від січня по березень 1975, розглянено ці звіти й вирішено деякі фінансові справи, зв'язані з перекладом десятитомової Історії України - Русь акад. Грушевського згідно з внесеннями Комісії. Дирекція схвалила постанову Комісії Англомовного Видання Історії України- Русь Михайла Грушевського, щоб восени цього року відбути особове пленарне засідання цієї Комісії з участю усіх чотирьох перекладачів цієї праці Михайла Грушевського і голови Термінологічної Підкомісії проф. д-ра Лева. На запланованому засіданні Комісія остаточно ухвалить узгодження англійської термінології для українських термінів із середньовічної історії України / як наприклад, терміни " дружина", "тисячник", "город" іт.д./.

Окрім того на науковій конференції Секції у дні 9. березня 1975 р. Дирекція Секції з участю членів цієї Комісії провела діалог із д-ром Богданом Корчмариком на тему його сумнівів щодо доцільности видавання англомовного перекладу десятитомової Історії України - Русь Михайла Грушевського.

Для поалагодження біжучих справ Дирекція Секції відбувала наради і приймала постанови шляхом листування з членами. В цей спосіб поалагоджено внесення на вибір дійсних членів і членів - кореспондентів та важливішу кореспонденцію з Президією Головної Ради НТШ.

II.

Стан членства Секції

За час від грудня 1974 до кінця квітня 1975 у Секції Історії обрано одного нового дійсного члена - проф. д-ра Богдана Біланюка/Торонто, Канада/.

Окрім того ще є ведена процедура в справі кандидатів на членів-кореспондентів із терену Канади/Зособи/. В ході є чергування читання праць кандидатів, публікованих у формі книжок і студійних статей у періодиках.

Після вибору проф. д-ра Богдана Біланюка подано до президії Голов-

ної Ради спис обраних членів дійсних і кореспондентів разом із їхніми матеріалами вибору для предложення пленарній сесії Головної Ради з метою підтвердження вибору, як цього вимагає статут Головної Ради.

Тепер стан членства Секції такий:

1. Дійсні члени: 21. з цього числа є 16 дійсних членів із терену ЗДА, 4 із терену Канади і 1 з терену Європи.

2. Члени-кореспонденти: 6. З того 5 із терену ЗДА і 1 з терену Канади.

III.

Праця Комісії Англомовного Видання Десятитомової Історії України-Руси акад. Михайла Грушевського.

1. Для пригадки подаємо тут склад Комісії, обраний Загальними Зборами Секції згідно з ухваленим Загальними Зборами Правильником цієї Комісії:

Проф. д-р Матвій Стахів, голова; проф. д-р. Осип Андрушків / з уряду, як голова НТШ в ЗДА/; проф. д-р. Микола Ф. Чировський /з уряду, як науковий секретар НТШ в ЗДА/; проф. д-р. Петро Стерчо; о. проф. д-р Мелетій Войнар ЧСВВ; проф. д-р Лев Добрянський; сенатор проф. д-р Павло Юзик; проф. д-р Григор Лужницький; проф. д-р Володимир Стойко; д-р Іван Новосівський. На основі Правильника Комісія обрала заступниками голови о. проф. Мелетія Войнара ЧСВВ, і проф. Григора Лужницького, а секретарем Комісії проф. Петра Стерча.

2. Комісія відбула кілька своїх нарад шляхом листування. Цим способом прийнято такі постанови:

а/ Визначено умови для тих колег, які перекладають перші томи цієї праці акад. Михайла Грушевського, і з ними підписано належні договори. Ці колеги такі: для першого тому - проф. Микола Чировський; для другого тому о. проф. Мелетій Войнар, ЧСВВ і проф. д-р Юрій Логуш; для третього тому проф. Кость Андрусишин /Канада/, а для перевірки англійської мови сенатор проф. д-р Павло Юзик. Зразу погодився був перекладати другий том сам о. проф. Войнар ЧСВВ, але в ході праці зайшла зміна остільки, що непередбачені зайняття о. проф. Войнара заставили його обмежити свою згоду лише до частини другого тому, а дальшу частину перекладу перебрав проф. Логуш. Практично вже перекладено значні частини цих трьох томів /кругло четверта частина/, а сенатор проф. Юзик уже отримав першу партію перекладу для перевірки англійської мови.

б./ Устійнено головні засади перевірки згідности перекладів з оригінальним текстом праці акад. Грушевського. Це завдання доручено членам Комісії: Стахову, Чировському і Стерчові.

в/ Узгіднено з Підкомісією Термінології під головуванням проф. д-р. Василя Лева засади транслітерації українських імен і назв англійською абеткою.

г/ Шляхом листування узгіднено загальні директиви для перекладу українських термінів в середньовічній історії /як наприклад "віче", "дружина" і т. д./ В цій справі ще відбудеться окреме особове засідання Комісії для вигладження однакової англійської термінології для українських слів-назв у всіх томах перекладу.

г/ Устійнено порозуміння з проф. д-ром Василем Луцевом в справі співробітництва колеґ в Підкомісії Бібліографії з дорученням зорганізувати цю Підкомісію .

ІУ

Комісія Історії Українського Театрального Мистецтва

Як уже подано в попереднім числі "Вісника СІУ " ця Комісія є охоплена президією у складі: проф. д-р. Григор Лужницький, голова і ред. Леонід Полтава, секретар. До співпраці приступила Управа Видавничого Фонду Об'єднання Мистців Української Сцени. Комісія поставила собі наперед завдання зладити й опоблікувати двотомову працю історії українського театрального мистецтва в роках 1918-1970.

Комісія вже зладила до друку перший том збірки студій і спогадів і цей том уже відданий до друку в рамках Секції Історії України у відповідній серії видань НТШ. Цей перший том охоплює понад 900 сторін машинопису і містить студійні статті і спогади 16 авторів.

Другий том такої самої величини вже підготовляється до друку.

У

Готові до друку праці в рамках Секції Історії України

В рамках Секції Історії України виготовлено до друку ще такі публікації:

1. Черговий том "Записок НТШ", який містить доповіді членів Секції на Ювілейному Науковому Конґресі в сторіччя НТШ. Окрім того в цім томі вміщено доповіді тих членів ІФСекції, які брали участь у Конґресі не як репрезентанти ІФСекції, а як окремі члени НТШ. Цей том "Записок" уже віддано до друку. Зладив його секретар Секції Історії України проф. д-р Микола Чировський при співпраці ред. Леоніда Полтави, як мовного редактора.

2. Виготовлено окремий збірник в об'ємі кругло 400 сторін друку п.н. "Михайло Грушевський, як історик і національно державний діяч /Студії, спогади, документи/." Цей Збірник зладив до друку проф. Матвій Стахів. Тут уміщені доповіді з ювілейної наукової конференції в сторіччя народин Михайла Грушевського і, крім того, збірку маловідомих документів. Цей том має бути публікований у серії "Бібліотеки Українознавства НТШ". Тепер цей том у стадії ревізії мовно-правописної.

УІ

Праці членів Секції в стадії викінчення для публікації

В "Віснику Секції Історії України" ч.3 поданий спис в останнім часі опублікованих праць членів Секції та перелік тих праць, які готують-ся для друку / ст. 3-4 цього числа "Вісника"/.

У доповненні до цього спису праць членів Секції від часу після останніх Загальних Зборів, члени Секції Історії України опублікували або готувлять до друку:

1. Проф. д-р. Петро Біланюк опублікував

а/ Патріархальний устрій помісної (particularis) Української Католицької Церкви. Текст і коментар / Торонто -Чикаго 1974/, 31 стор. Передрук в бюлетені За рідну Церкву, Рік IX/1974/, ч. 73, стор. 1-31.

б/ Рецензія: Povne zibrannia tvoriv u dvokh tomakh. By Hryhoriy Skovoroda. Edited by V.I. Shynkaruk et al. Akademiia nauk Ukra-
ins'koi RSR. Kiev: Naukova Dumka, 1973. Vol 1: 532pp. Vol. 2 : 575pp. :
Slavic Review 33(1974)559-560.

в/ The fifth Lateran Council (1512 -1517) and the Eastern Churches.
Toronto: The Central Committee for the Defence of Rite, Tradi-
tion and Language of the Ukrainian Catholic Church in USA and
Canada, 1975. 255pp.

Готові його наукові доповіді українською мовою:

а/ Територіяльний принцип Римської Курії й майбутнє української Католицької Церкви.

б/ Вступ до клясифікації богословської мислі Григорія Сковороди.

в/ Парафія як основна клітина помісности і патріархату української Церкви.

г/ Деякі зауваження до богословського окреслення молитви.

2. Високопреподобний о. Протоархимандрит д-р. Атанасій Великий

видав:

а/ З літопису християнської України. Церковно-історичні радіо-лекції з Ватикану, том VII /ст. LVIII-LIX/, стор.280, рим 1974, "Україн-

ська духовна бібліотека".

historiam

б/ Litterae Episcoporum Ucrainae illustrantes, vol.III(I665-I690),
pag. XII+354, Romae 1974,

в/ Litterae Episcoporum historiam Ucrainae illustrantes, vol.II
(I64I-I690), pag.XII+388, Romae 1973.

3. О. проф. д-р. Мелетій Войнар ЧСВВ виготовив такі праці:

а/ Canonical Aspects of the Decree and current codification of Oriental Canon Law - виголошений на Інтернаціональному Симпозіум у 10-ліття декрету про Східні Католицькі Церкви II Ват. Собору - в Чикаго 16 листопада 1974 р. у Льойоля університеті.

б/ Marriage, Mixed - the New Catholic Encyclopedia, vol.XVI, Supplement 1967 - 1974, Washington D.C., N.Y. 1974, p. 283-4.

4. Д-р. Ярослав Гриневиц викінчує працю "польща на власному суді."

5. Проф. д-р. Михайло Гуцуляк:

а/ У місяці вересні 1974 року вийшла з друку праця: перший листопад 1918 року на Західніх землях України зі спогадами і життєписом членів Комітету Виконавців Листопадового Чину. Накладом тогож Комітету, зі світлинами, стор. 407.

б/ Готова до друку праця: Про близьке з далека/Рівенська Українська Гімназія 1923 - 1939/. Зі світлинами, сторін 220.

6. О. д-р. Іриной Назарко ЧСВВ, дав до друку таку працю:

а/ "Доля укр. княжни Євпраксії Всеволодівни" /1071-1109/. Друкується тепер в "Українському Історіку"/Мюнхен.

б/ Нова праця: "Україна в політичному тестаменті царя Петра I" - переписується на машині.

в/ "Йов Кондзелевич ЧСВВ - виконавець Богородчанського іконостасу" /1664-1740/ піде до збірника Канади НТШ.

г/ "Сторіччя Концертів Кобзаря О.Вересая" /1875-1975/ надруковано в часописі "Америка" з 15.II.1975.

г/ "170-річчя Харківського Університету" надрукована в "Америці" з 4.II.1975.

д/ "45-річчя Харківського процесу СВУ" надрукована в "Америці" з 20.XII.1974.

е/ "Ше один чужинець /Гербіній/ про Україну" в "Америці" 28.I.75.

є/ "Лист Папи Римського до Анни Ярославни" в "Америці" 1974 року.

ж/ "Український Некрополь" надрукована в "Америці"...1974-дати не зн.

з/ "Азбуковник Самви Беринди" надрукована в "Америці" 1974 рік.

7. Д-р. Іван М. Новосіський:

а/ Закінчив науково-популярну статтю "Буковинська Гуцульщина /з істо-

ричної перспективи/ для збірника про Гуцульщину, якого видає Товариство "Гуцульщина" в Шикаго.

б/ Працює над статтею "Історія Чернівецького Університету і Катедри в цьому університеті української мови й літератури. Це з приводу 100-річчя заснування Чернівецького університету, яке відзначається в цьому - 1975 - році.

8. О. проф. д-р. Анатасій Некар ЧСВВ. має такі праці:

а/ Lecture - BISHOP A. BACZYNSKYJ AND THE GOLDEN ERA IN THE HISTORY OF CARPATHO *- UKRAINE, cf. minutes in "Seminar in Ukrainian Studies at Harvard University", Cambridge, Mass. 1973/74, p. 47749.

б/ Booklet - OUR PAST AND PRESENT HISTORICAL OUTLINES OF THE BYZANTINE RUTHENIAN METROPOLITAN PROVINCE IN USA., Pittsburgh, Pa. 1974, publ. by Byzantine Seminary Press, p.VIII-60.

в/ ENGLISH ARTICLES:

1. BISHOP HOPKO SEPTUAGENARIAN, art. in The Byzantine Catholic World (B.C.W.), Pittsburgh, Pa. April 28, 1974, p.9.

2. CANON JOSEPH DJULAY DEAD (1882-1973), art. in B.C.W., July 7, 1974, p. 13.

3. BISHOP PETER GEBEY, A "BELOVED SHEPHERD" (1864 - 1974), 4 art. in a series, B.C.W., August 25-September 15, 1974.

4. BISHOP NYARADI - "MAN OF GOD" (1874 -1974), art. in B.C.W., November 10, 1974, p. 8.

5. FATHER KRALICKYJ - OUR HISTORIAN (1835 - 1975), two art. in a series in B.C.W. Febr. 16, 1975, p.8; Febr. 23, 1975, p. 8.

6. FORCED LIQUIDATION OF THE EPARCHY OF MUKACHEVO. 25th anniversary, art. in B.C.W., March 2, 1975, p.9.

г/ УКРАЇНСЬКІ СТАТТІ:

1. ЖИТТЯ СВ. МОСАФАТА КУНЦЕВИЧА /1623 - 1973/, серія 7-ох статей на продовження, "Світло", Торонто, Онт. 1974, чч. 3-10.

2. Батько СРІВНОЇ ЗЕМЛІ - о. монс. А. ВОЛОШИН/1874 - 1974/, "Світло", Торонто, Онт. 1974, ч. 3, стор. 97 - 99.

3. ОДНІСТЬ ЦЕРКОВ - СПРАВА БОЖА /екуменічна стаття/, див. "Наша Церква", Укр. Апост. Екзархат у Вел. Британії, Лондон, Англія, 1974, ч. 3-4, ст. 10-12.

4. СТОРІЧЧЯ УРОДИН ВЛАДИКИ Д. НЯРАДІЯ /1874-1974/, див. "Шлях", Філядельфія, Па., 1. XII. 1874 - 1974/, стор.2-3.

9. Проф. д-р. Матвій Стахів готує до збірника в 200-річчя Америки студійну статтю п.н. "Історія національно-культурної і суспільної організації українців в Америці в добі початків поселення до другої світової війни."

10. Проф.д-р. Матвій Стахів і проф. д-р. Петро Стерчо викінчують

англомовну працю на біля 400 стор. друку: " історія воєнної агресії Советської Росії проти України й творення на окупованій частині української території УССР." Праця має бути готова до кінця 1975р.

11. Проф. д-р. Петро Стерчо опублікував:

а/ "О. Августин Волошин: у 100-річчя народин Батька Карпато-українського Відродження." альманах Нового Шляху на 1974 р. /Вінніпер, Канада/ 1974, стор. 36 - 47.

б/ Рецензія на "За Правду і Волю" проф. А. Штефана в новому Шляху /Вінніпер/ з 18-го травня 1974р.

в/ Опублікував статтю, що розглядає сучасну господарську ситуацію в ЗДА, п.н. "Need for a new approach to economic stabilization," Drexel Triangle / Philadelphia, Pa/, vol LII, No.17.

г/ Приготовив до друку свою доповідь, що її виголосив він на конференції для відзначення 30-ліття українського Квартальника в Нью Йорку в дні 7-го грудня 1974 р. , п.н. "Ukraine and her South-western Neighbors: Czechoslovakia, Hungary and Rumania."

г/ Прийняв запрошення написати розвідку до Збірника в 200-річчя Америки, що його має видати Український Конгресовий Комітет Америки, про поселенців з Карпатської України в ЗДА та їх стан розвитку.

12. Проф. д-р. Микола Чировський виготовив такі праці:

а/ Збірник : Про історичні початки східньо-європейського слов'янства . / по англійськи/.

б/ Оповістив статтю: "Виповнення п'ятирічки в 1973 -у році", україніян Ревію, Лондон, 1974 / по англійськи/.

УІІ

Замітки

А/ Позитивний відгомін на англомовне видання великої історії акад. Грушевського.

Окрім усних і листовних признань для НТШ, яке взялось за завдання дбати про фінансові засоби для англомовного видання десяти томової Історії України-Руси акад. Михайла Грушевського, є також позитивний відгомін у формі пожертв на фонд цього видання. В попереднім числі "Вісника" подано спис жертводавців, які разом подарували на цей видавничий фонд суму 33,249 долярів, при чому до того треба дорахувати зобов'язання проф. д-р. Михайла Гуцуляка, який сам покrije кошти друку одного тому цього видання.

Від появи останнього числа "Вісника" наплили дальші пожертви на цей видавничий фонд: 100.00 дол. від п. Степана Мокрія /Вінніпер, Канада/ як друга рата декларованої суми 1,000.00 долярів; 1,000.00 долярів п. Ксеня Калмукова для вшанування пам'яті покійного мужа сл. п. Івана. 7,000.00 долярів із спадщини сл. п. Василя Григорчука. 500 дол. від д-ра О. і К. Гардецьких, 100 дол. від о.І.Кобата, 20 дол. від С.Сімяника, 25 дол. від Івана Григорчука.

Позитивним відгомонам є також постанова Фонду Українських Катедр у Гарварді, щоб утворену в Гарварді Катедру Історії України поставити під патронат Михайла Грушевського. Це рішення підтверджено компетентними органами Університету Гарварда.

В/ Негативні голоси на англомовне видання історії акад. Грушевського.

Серед громади є деякі особи, які ніколи не виявляють признання для того, що дотепер виконало Наукове Товариство ім. Шевченка в ділянці розвитку української вільної і незалежної науки. Всі позитивні досягнення такі особи промовчують, а за те постійно щось знаходять для критики, причому дрібниці недогляду роздувають до піднебесних висот. Не диво, що такі особи також невдоволені фактом, що Наукове Товариство ім. Шевченка на своїм ювілейнім Науковім Конгресі ухвалило приступити до англомовного видання десяти томової Історії України-Руси акад. Михайла Грушевського. Це видання всіх НТШ, бо ювілейний Конгрес репрезентував усіх членів Наукових Товариств ім. Шевченка з доручення Головної Ради НТШ. Американське НТШ лише взялось за підготовку фінансової бази видання, але Конгрес доручив сам переклад цієї праці Секції Історії України, яка діє на теренах усіх НТШ, бо ж членство НТШ є єдине.

Проте, негативні усні завваги залюбки звертаються на адресу немилих одному середовищу членів Комісії, яка має завдання науково дбати про належний переклад цієї праці. Щоб закрити цю свою анімозію, такі критики звертають своє вістря проти самого Михайла Грушевського. Один такий критик навіть помістив в одному канадійському тижневику серію аж трьох статей під наголовком "Потрібно чи не потрібно Грушевського в англійській мові" і на це своє реторичне питання відповідає, що цього не потрібно. Мотиви? Ось висновок автора цих статей: Історія Грушевського, мовляв, перестаріла в своїй ідеологічній основі та із хибними концепціями, що узгіднились з світоглядом автора.

Цікавим явищем є те, що ніхто з таких чи подібних критиків не виступив проти того, що провід українських Студій у Гарварді проголосив свою постанову про назву нової катедри, властиво першої катедри в рамках цих студій: "Катедра історії України ім. Михайла Грушевського". Ніхто не питає публічно цього проводу, що спонукало його до того, щоб віддати цю під духовий патронат Грушевського: його сива/голова/ борода чи ця його "застаріла концепція" історії України? якщо це друге, то Гарвард обов'язаний учити студентів у дусі концепції Грушевського. Чому ж тоді тут мовчати, коли голосно підноситься критика в цього автора проти видання Грушевського англійською мовою в рамках НТШ. Яка то "застаріла ідеологія, яка видалася в перших томах історії акад. Грушевського, того цей критик не каже. Не говорять і ті, що усно поширюють тезу, що Історія України-Руси

Грушевського є "застаріла" і для нашого покоління несприємлива під ідеологічним оглядом. Їм треба подати відповідь на це питання, яку дає офіційна наука історії в рамках Академії УСРСР і Академії ССРСР. Ось для прикладу кілька цитат:

1. Устійнена урядова советська засада щодо історіографії України, яка обов'язує всі наукові видання академії для загального вжитку і зокрема для усіх шкіл, міститься в директивній формулі для всіх видань від 1934 року поцей день. Вона осуджує історичну концепцію Грушевського в офіційнім виданні Академії УСРСР останньої Історії української РСР в такий спосіб: "Українські буржуазно-націоналістичні історики /В.Антонович, М. Грушевський і інші/ фальсифікуючи історичні факти твердили, що російський і український народи своїм походженням, характером, історією, культурою ніби то докорінно відмінні...? / стор.154 названої публікації, тому першого./

В тій самій публікації Академії УСРСР на стор. 4-ій є проголошена "нова" концепція історії України і українського народу в такій формулі:

"Український народ, який разом з російським і білоруським народами вийшов з єдиного кореня древнеруської народності, зв'язаний з ними єдністю походження, близькістю і спільністю свого історичного розвитку, завжди прагнув до воз'єднання з братнім російським народом".

Тут треба ставити таким критикам Грушевського невідступне питання: Яку з цих концепцій ви проголошуєте правильною: "застарілу" Грушевського, чи цю "нову" концепцію Академії УСРСР, зобов'язуючу в межах советської імперії і голошену московськими і мосвофільськими авторами в англійських університетах?.

2. Історичну концепцію Грушевського проголошено фальшивою націоналістичною ще в останнім році життя Грушевського, в 1933 році. Тоді для кар'єри один із співробітників цієї академії в серпні 1933 року передав для публікації свою "наукову" студію, в якій він не лише похвалював лекцію Грушевського в академії і заборону навчати згідно з його концепцією історії, але він ще доказував, що є конечна далі "рішуча боротьба із школою Грушевського"; тобто з визнавцями його історичної концепції, бо ця концепція є "націоналістична" і "націонал-фашистська", бо вона при тому небезпечна для цілості ССРСР. Ця студія була опублікована в "Записках Інституту історії Академії УСРСР. за січень 1934 стор.187/.

Знову питання до таких критиків: по чіім боці ви стоїте? По боці боротьби проти "буржуазно-націоналістично і націонал-фашистської школи Грушевського" чи по боці цієї концепції Грушевського і його школи? Третьої можливості нема.

3. Слідом за цим проголошення Академії УСРСР, у лютому 1934 р. орган диктаторського партійного апарату в Україні, Комуніст України /ч. 2 за 1935/ проголосив директиву до всіх членів партії пильнувати того, щоб усюди плямувати Грушевського, як "ворога народу". На ст. 49 читаємо там такий уступ:

"Буржуазні націоналістичні історіографи, особливо такі запеклі вороги українського народу як М. Грушевський і його "школи", всіляко намагалися сфальсифікувати історію робітничого класу України, отруїти трудящих націоналізмом, прищепити їм почуття ворожості до російського народу...."

4. Після успішного закінчення другої світової війни почав провід партії зміцнену кампанію, щоб увесь апарат науки і школи наставити на боротьбу проти історичної схеми Грушевського, так в історії України, як і в історії української літератури, бо ж Грушевський опублікував був також 5 томів історії літератури. Кампанія мала завдання втовкти в голови "істориків" і "літературознавців" в Академії УСРСР і в школах "нову" концепцію історії України і української культури, а вбити "стару концепцію" Грушевського і його школи. Ось це тутешні критики Грушевського і його історичної схеми повинні усвідомити собі, заки беруться нападати на "застарілу" концепцію Грушевського:

Літературна Газета з 25 липня 1946 устійнювала урядово такі "гріхи" Грушевського:

"Грушевський уважав, що Україна ближча до "заходу" ніж до "сходу"... Грушевський твердив, що Українці існують окремо від інших слов'янських народів уже з ІУ-го століття, що Київська Русь - це була українська держава, що культура Київської Русі - це лише культура українська... і що український народ від ІУ-го століття існував окремо від російського.... Саме ця буржуазно-націоналістична "школа" намагалась довести, що національний момент є головним і вирішальним в історії України. Від "школи" Грушевського йдуть усі спроби заперечити вікову етнічну і культурну близькість двох братніх народів - українського і російського. Намагаючись відірвати український народ від його великого брата і друга-народу російського, Грушевський та його "школа" твердили, що - Україна в своєму громадсько-політичному і культурному розвитку була ближча до Західної Європи ніж до Росії...."

На Загальних Зборах усіх членів і співробітників Академії УСРСР в травні 1945 року Центральний Комітет КПБУ дав таку директиву для наукової праці в ділянці історії України і її культури устами секретаря партії:

"Найбільш небезпечним і шкідливим на ідеологічному фронті є посилення спроб відродити буржуазно-націоналістичні погляди Грушевського та

Його "школи". в питаннях історії, літератури й мистецтва."

Отож, коли теперішнім критикам Грушевського і зокрема противникам видання його Історії України-Руси англійською мовою поставити перед очі цю урядову доктрину советської окупаційної влади в Україні для обґрунтування заборони творів Грушевського, то ці противники напевно не встигнуть дати ніякої задовільної відповіді на питання: чому вони вважають Грушевського непотрібним для англomовного світу, коли Москва власне його заборонила за український націоналізм і сепаратизм в його працях?

5. Вирішальним для справи видання англomовного перекладу Історії України-Руси акад. М. Грушевського є факт, що всі українські історики після появи цієї праці визнали для себе зобов'язуючою його схему і концепцію історії України. Це посвідчує визначна вчена в ділянці історії України проф. д-р. Наталія Василенко-Молонська в своїй праці п.н. Дві концепції історії України і Росії /Видання УВУ, Мюнхен, 1970/. на стор.48 /німецького видання/ вона стверджує, що "Концепція Грушевського ... мала вирішальне значення в історіографії України". Далі, на стор. 47 цієї праці проф. Василенко-Молонська стверджує дослівно:

"Схему М. Грушевського перейняли всі українські історики як старшої, так і молодшої генерації...."

Як видно, то українська історіографія має тепер до вибору лише ці дві концепції історії України і української культури: або концепцію самостійницьку Грушевського, або концепцію "єдінства древнерусского народу", яку голосить московська біла і червона історіографія. Наукове Товариство ім. Шевченка, головою якого Грушевський був тоді, коли писав перші томи своєї капітальної Історії України-Руси, визнає безвинятково схему і концепцію Грушевського.

В/ Грушевський і Гіббон

"Критики" англomовного видання Грушевського залюбки висувать аргумент, що його Історія України-Руси є вже "застаріла". Для деякого з широких кіл інтелігенції, хто спеціально не займається проблемами середньовічної історії України, початків української етногенези і націогенези, а зокрема початків української державности, Київської Русі, /чиде раніше державности Антів/, аргумент "застарілості праці Грушевського" виглядає переконливим. Адже Грушевський помер понад 40 років тому і ніби-то час вже переписати подібну капітальну історію України наново, використавши всі джерела так, як це зробив Грушевський у своїх 10 томах.

Коли хто глибше проаналізує цей аргумент, то відразу ствердить, що ніхто з істориків українських не брався за таке завдання просто тому, що до тепер не відкрито ніяких таких нових джерел до історії України, які

заперечували б концепцію Грушевського і тези його праці.

для порівняння варто вказати таким критикам на факт нових видань історії росту і упадку Римської імперії на заході й на Сході, яку написав Едвард Гіббон, в 7 томах, використавши відомі до того часу всі джерела цієї імперії. Гіббон помер 1794 року, отже 185 років тому. Проте, його працю видавано кілька разів новими накладами. Останньо в Америці видано всі 7 томів цієї праці в 1933 р. І ніхто з великої маси англомовних істориків цієї історичної доби ні ширша громада не ставила питання: чому видавати таку "стару працю"? Чи не краще написати нову історію цієї доби з джерелами "ап ту дейт"? Не ставлено цього питання просто тому, що є загальнопризнаний погляд, що ця праця Гіббона є всебічна і до тепер неперевершена.

IX

У чому полягає єдність Наукового Товариства ім. Шевченка

Наукове Товариство ім. Шевченка діяло від 1873 року у Львові аж до першої советської окупації Львова в часі другої світової війни. Тоді окупаційна влада советська заборонила НТШ. Воно в часі німецької окупації Львова було також заборонене, але діяло нелегально, в підземеллі.

На еміграції відновлено легально НТШ на загальних зборах дня 30. березня 1947 у Мюнхені, Зах. Німеччина. Воно існувало як і у Львові, в централізованій формі, формально, як єдине товариство. Але з огляду на розселення маси еміграції по різних країнах, виділ Товариства, згідно з резолюцією заг. Зборів, творив по різних країнах відділи НТШ, які однаке в нічому не порушили єдності Товариства і підлягали у всьому Головному виділові в Мюнхені.

Ця система не могла утримуватись тому, що різні країни мають різне право і різні відносини праці в громаді. Тим то в 1954 році, після повного порозуміння цих відділів з Головним виділом, уложено новий статут для всіх відділів, які стали формально реєстрованими Товариствами НТШ, а не Відділами. Проте, єдність НТШ затримна новим статутом у Головній Раді Наукових Товариств ім. Шевченка. Статут був ухвалений загальним голосуванням усіх членів, у всіх країнах, шляхом листування і голосування було завершено дня 15. січня 1955.

В ширших колах громади дехто не знає цих фактів і тому не знає, в чому полягає єдність НТШ у всіх країнах поза кордонами сов. імперії. Ми повинні це при нагоді таких чи інших голосів у громаді з"ясовувати це питання належно.

Отож тут даємо коротко пораду такого з"ясування згаданих питань:

1. Єдність НТШ насамперед полягає в тому, що статутowo, є єдиним спільним органом для всіх НТШ Головна Рада, яка є репрезентативним і координуючим органом НТШ /парагр. 5/.

2. Окрім єдиного спільного органу, Головної Ради, єдність НТШ полягає ще в тому, що статут зобов'язує до "єдності членства і наукової діяльності всіх НТШ" /параграф 5/

3. Єдність і солідарність усіх НТШ в Головній Раді гарантує склад цієї Головної Ради. Вона складається з голів усіх чотирьох НТШ /Америка, Австралія, Європа і Канада/, з директорів Наукових Секцій і з делегатів обраних Загальними Зборами окремих НТШ.

Членство НТШ є єдине. Ніхто не може бути членом НТШ, хто не є затверджений Головною Радою, все одно, чи йдеться про дійсних, кореспондентів чи звичайних членів.

Всі НТШ і Секції обов'язані виконувати ухвали Головної Ради, бо в противному випадку перестала б існувати статутowa єдність діяльності і єдність членства.

Якщо Управа НТШ, в котрійсь країні, або дирекція котроїсь Секції, наприклад, заявила б, що вона не визнає над собою Головної Ради і що вона приймає членів звичайних або обирає дійсних членів і членів-кореспондентів без затвердження Головної Ради і виставляє їм сама членські грамоти, то таким кроком така Управа чи Дирекція сама поставила б себе поза рамки єдиного НТШ.

Дія НТШ на еміграції в рамках статуту Головної Ради спирається на добровільній згоді членів. Головна Рада нікого не примушує визнавати її постанов, а тільки вона може ствердити факт, що якийсь чинник виломився з єдності НТШ і поставив себе поза його статутіві рамки.

Ось ті пояснення, які наші члени можуть подавати непоінформованим громадянам на їхні принагідні запити чи заваження.